รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4

The Management Model for Small-Sized Schools in Nakhon Sawan Province According to Iddhipāda IV

ศศินาถ นุชเกษม[1]
Sasinat Nutkasem[1]

บทคัดย่อ

รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรายงานการตรวจราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 นโยบายที่ 7 การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาหลายประการ ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้การบริหารจัดการในสถานศึกษาขนาดเล็ก กำลังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทำให้มีความซับซ้อน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทาง การพัฒนาประเทศ ตามแผนและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยจะต้องอาศัยการ มีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษา เพื่อให้มาซึ่งความร่วมมือของ ทุกภาคส่วนนั้นหากองค์การยึดหลักธรรม อิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ที่ครอบคลุมทุกมิติในการปฏิบัติงานภายในองค์กรได้ก็จะสามารถบริหารจัดการองค์การให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารจัดการ, โรงเรียนขนาดเล็ก, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The management model for small-sized schools by the inspection report in fiscal year 2023 for the seventh policy found that the management model for small-sized schools met many problems, and affected the management model for small-sized schools. To link and agree with the direction of the country development, and Twenty-Year National Strategic Plan, the schools would depend on the participation of the stakeholders and schools, and applied the Iddhipāda (path of accomplishment): Chanda (will),

[1] นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, E-mail : krukob669@gmail.com

Viriya (effort), Citta (thoughtfulness, and Vãmamsà (resoning) in working. It could manage the organization to make the solidarity.

Key Words: Model, Management, Small-Sized Schools, Iddhipāda IV

1. บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2579) คนไทยต้องได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์ ที่มีเป้าหมายการศึกษา คือ การเข้าถึงการศึกษา (Access) ความเท่าเทียม (Equity) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ที่มีผลลัพธ์สุดท้าย คือ เด็กไทยมีทักษะ 3R8Cs[2] ดังนั้นการจัดการศึกษาต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน ดังได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 ว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาเทคโนโลยี มาตรา 9 (3) ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา และมาตรา 10 การจัดการศึกษานั้นรัฐให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ”โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพในทุกระดับทุกประเภทการศึกษา[3] การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ จากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ สภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีการเปลี่ยนแปลงต่อ

---

[2] กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546), หน้า 8.

[3] กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551), หน้า 3.

วิถีการดำเนินชีวิตประเทศที่พัฒนาแล้วต้องพัฒนาคนให้ได้รับการศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการที่พัฒนาคน ให้เท่าทันและปรับตัวได้กับสถานการณ์ กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับนานาประเทศรวมทั้งส่งเสริมการศึกษาให้กับเยาวชน ประชาชน ให้มีความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ตลอดจนมาตรการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากประเด็นนโยบายดังกล่าว การขับเคลื่อนจะต้องอาศัยข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อกำหนดเป็นทิศทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด ซึ่งปัจจุบัน จะมีเพียงข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการบริหารและการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก และสภาพการนิเทศการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่จังหวัด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนและการตัดสินใจในการขับเคลื่อนการศึกษา เพื่อให้เกิดการบูรณาการการมีส่วนร่วมของจังหวัด ที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมของจังหวัด[4]

2. นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ให้ความสำคัญกับประเด็นคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ ทั้งผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการพลเรือนและผู้บริหารทุกระดับ ตลอดจนสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการหลัก องค์การมหาชนในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีความคล่องตัว รวมทั้งหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ภูมิภาคให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ เพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษาร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ตามนโยบายประชารัฐ“ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา” หมายความว่า งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้แก่หรือผ่านทางสถานศึกษาหรือผู้จัดการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี “การศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี” หมายความว่า การศึกษาตั้งแต่ระดับก่อน

---

[4] กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546), หน้า 14.

ประถมศึกษา (อนุบาล) ระดับประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.3) หรือเทียบเท่า และให้หมายความรวมถึงการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ด้วยข้อ 3 ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปีให้มีมาตรฐานและคุณภาพ[5] โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสาหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี เพื่อเสนอตามกระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีค่าใช้จ่ายตามวรรคสอง ได้แก่ (1) ค่าจัดการเรียนการสอน (2) ค่าหนังสือเรียน (3) ค่าอุปกรณ์การเรียน (4) ค่าเครื่องแบบนักเรียน (5) ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (6) ค่าใช้จ่ายอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ[6]

3. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนักวิชาการหลายท่านและองค์การต่าง ๆ หลายองค์การกำหนดนิยามให้ความหมายและลักษณะสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-basedmanagement: SBM) ไว้ว่า เป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษา โดยเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจไปจากระดับรัฐหรือเขตการศึกษาไปยังแต่ละโรงเรียน โดยให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีอำนาจควบคุมกระบวนการจัดการศึกษามากขึ้น โดยให้มีหน้าที่และรับผิดชอบตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการบริหารการศึกษาที่ยึดหลักการกระจายอำนาจรูปแบบหนึ่ง[7]

4. หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการบริหารจัดการศึกษาตามแนวคิดดังกล่าว จะเป็นไป

---

[5] กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546), หน้า 8.

[6] สมาน อัศวภูมิ, **การจัดและบริหารการศึกษาไทย : ทำอย่างไรจึงจะรอด**, (อุบลราชธานี, อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์, 2564), หน้า 35-37.

[7] ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **การบริหารงานวิชาการ**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, 2553), หน้า 266.

อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยหลักการ 4 ประการ ดังนี้ 1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการ จากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปสู่สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการโดยตรง 2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) คือ การบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) มีส่วนร่วมในการบริหาร การร่วมกันตัดสินใจและร่วมกันจัดการศึกษา จนบุคคลทุกฝ่ายเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและพร้อมจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น 3. หลักการบริหารจัดการตนเอง (Self-Management) คือ การบริหารจัดการที่ยึดโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการบริหาร โดยมุ่งเน้นให้มีการคิด การตัดสินใจและกำหนดการดำเนินงานของแต่ละโรงเรียนด้วยตนเอง 4. หลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) คือ การบริหารจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการหรือความจำเป็นของสังคมและชุมชน (Relevance) มีความโปร่งใส (Transparency) และมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ (Accountability)[8] โดยกิจกรรมหลักในการบริหารการศึกษา ของสถานศึกษา ประกอบด้วยงาน 4 งาน ได้แก่ 1. การบริหารจัดการงานวิชาการ 2. การบริหารจัดการงานบุคคล 3. การบริหารจัดการงานงบประมาณ 4. การบริหารจัดการงานบริหารทั่วไป[9]

5. การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายชัดเจนเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มุ่งส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะผู้นิเทศ จะต้องมีความรู้ มีประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ ผู้รับการนิเทศก็ต้องการการดูแลเอาใจใส่ ขวัญกำลังใจและการสนับสนุนจากผู้นิเทศและผู้บริหาร จากสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดวิกฤตโรคติดต่อไวรัสโควิด 2019 ทำให้ต้องปรับเปลี่ยน หลายสิ่งหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิต การทำงาน แม้กระทั้งการจัดการศึกษา ก็ส่งผลทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงการนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษาเช่นกัน ความสำคัญในการทำให้

---

[8] ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, **การจัดและการบริหารงานวิชาการ,** (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 18.

[9] สงัด อุทรานันท์, **การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2550), หน้า 12.

เกิด การขับเคลื่อนความสมดุลอยู่ที่ความพร้อมในการเตรียมผู้คนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด มนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องมีชีวิตที่สมดุลประกอบด้วยพลังปัญญา ทักษะ สุขภาพและจิตใจที่งดงาม ชีวิตที่สมดุลเป็นชีวิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรู้และคุณธรรมเป็นฐานรากสำคัญนำพาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน[10] ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่ามีโรงเรียนก็มีสอน และมีสอนก็ต้องมีการนิเทศภายใน การนิเทศภายในสถานศึกษานั้นมีหลายรูปแบบ การที่ผู้บริหารจะเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษานั้นๆ เพราะผู้บริหารที่อยู่ใกล้ชิดกับครูย่อมรู้สภาพปัญหาและความต้องการของบุคลากรภายในเป็นอย่างดี ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้ระบุถึงกระบวนการนิเทศติดตามตามหลักของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการศึกษาสภาพปัญหา ด้านการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหา ด้านการดำเนินการแก้ปัญหา ด้านการนิเทศติดตามผลการแก้ปัญหา และด้านการประเมินผล ซึ่งจะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง[11] การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนา ปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง การปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น เพราะเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปฏิบัติงานภายในโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานในขอบเขตที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จเป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับระเบียบวิธีการที่กำหนดไว้[12]

6. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท 4

ในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทุกมิติของสถานศึกษา ด้วยการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาที่มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาด

---

[10] สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). โลกเปลี่ยนคนปรับ หลุดจากกับดัก ขยับสู่ความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

[11] Glickman, Gordon,&Ross-Gordon. (2 0 0 7) . Supervisor and Supervision Curriculum Development. Boston: Allyn&Bacon.66

[12] รุจิร์ ภู่สาระ และจันทรานี สงวนนาม, **การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงบริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด, 2551), หน้า 111.

เล็ก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสามารถทั้งทางด้านศาสตร์และศิลป์ในการจัดการองค์การอีกทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในเข้าใจงาน เข้าใจเพื่อนร่วมงาน ซึ่งหลักธรรมาอิทธิบาท 4 คือขอ ธรรมะที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติกิจทุกอย่าง ประกอบไปด้วย 1. ฉันทะ ความพอใจในเรื่องที่เราจะทำ 2. วิริยะ ความเพียรไม่ท้อถอยในการประกอบกิจนั้นๆ 3. จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้นๆ 4. วิมังสา จะต่องทำงานนั้นต่อไป โดยบันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข่อสุดท้ายสำคัญสุด[13] หากนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพราะเมื่อมีความรัก ความพอใจ ขยันหมั่นเพียรความเอาใจใสใครครวญอยู่เสมอการทำงานยอมมีประสิทธิภาพและคนทำงานก็ยอมมี ความสุข ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพการศึกษานั้นต่องอาศัยความเพียรพยายามอย่างยิ่ง ถึงจะสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไวได้ เมื่อยึดหลักของอิทธิบาท 4 แล่วก็จะเป็นหลักของความสำเร็จในพันธกิจที่ยั่งยืน

7. สรุป

การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และการดำเนินการจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเจตคติ ความเชื่อ ความรับผิดชอบ การเร้าหรือกระตุ้นให้ครูผู้สอนได้มีการปรับปรุงตนเอง ตลอดจนแนวความคิดของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้น โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ต้องมีการนิเทศเป็นหลักในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการศึกษาที่ส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนามาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะผู้นิเทศต้องมีความรู้ประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ ในการนิเทศ[14] จึงกล่าวได้ว่าผู้ที่มีอำนาจในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจะต้องมีทั้งความรู้ควบคู่กับคุณธรรม เพื่อใช้ในการประสานงานต่าง ๆ ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี่หากนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 คือ การมีหลักธรรมไว่คอยยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อให่เกิดความรัก ความพอใจ ความขยัน อดทน ความตั้งมั่น มีใจจดจอ และความไตรตรองในงานที่ปฏิบัติเป็นหลักธรรมที่เอื้อประโยชนต่อการปฏิบัติงานโดยตรง สามารถวัดระดับความสำเร็จในงานได้อย่างแม่นยำ หากนำมาปฏิบัติในพันธกิจ

---

[13]พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ), **งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบันลือธรรม, ม.ป.ป.), หน้า ๖๐.

[14] สุทธนู ศรีไสย์. (2549). **หลักการนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตามกรอบหลักอิทธิบาท 4 ได้ครบ ถ่วนก็จะสามารถนำพาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**, กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.

กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**, กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**, กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **การบริหารงานวิชาการ**, กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, 2553.

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ), **งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข**, กรุงเทพมหานคร: สถาบันบันลือธรรม, ม.ป.ป..

รุจิร์ ภู่สาระ และจันทรานี สงวนนาม, **การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา**, กรุงเทพมหานคร: โรงบริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด, 2551.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, **การจัดและการบริหารงานวิชาการ,** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

สงัด อุทรานันท์, **การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **แผนยุทธศาสตรเพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กป 2551 – 2553,** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณการเกษตรแหงประเทศไทย,2551.

สุวิทย์ เมษินทรีย์, **“โลกเปลี่ยนคนปรับ หลุดจากกับดัก ขยับสู่ความยั่งยืน”**, **กรุงเทพมหานคร**: กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563.

สุทธนู ศรีไสย์, **“หลักการนิเทศการศึกษา”**, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2549.